

1967 JUN 16

4

NYELVI
Kü

Melyik volt a legrégebbi magyar kórház?

Okleveleink közül az 1015. évben keltezett, úgynevezett pécsváradi alapítólevél emlékezik meg e hajdani monostor gyengélkedőjének négy betegápolójáról, s hat fürdőszolgájáról. Eszép — Szent István-kori — oklevélnek azonban az a betegsége és baja, hogy — hamis. Mégis a „kolostori orvostudomány” századainak világát tükrözi. E korban ugyanis a legtöbb kolostornak megvolt a maga — valetudinariumnak mondott — betegszobája, s foglalkoztak a szerzetesek betegápolással, gyógy-növénytermesztéssel is.

Esztergomban a keresztlovagok rendje már a XII. században fenntartott egy ispotályt;

ehhez csatolta III. Béla felesége — mint közfürdőt — a mai esztergomi strandfürdő gyógyforrásainak vizét. A Gellért-hegy alatt — mint akkor mondták, a budai Alhévízeknél — a mai Rác- és Rudas-fürdő táján IV. Béla az 1240-es években építette meg a nővére, Thüringiai Szt. Erzsébet nevét viselő kórházat. Fővárosunknak ez volt legrégebbi kórháza. Egyik betegéről, az ifjú Bánk fia Péterről az 1260—1270-es évekből már írott adatunk is van. A Szt. Erzsébet ispotályt 1437-ben Zsigmond király jelentős javadalmakkal gazdagította. Buda második kórházat 1330-ban Artolfus mester alapította; a Lukács-fürdő környékén állt ez az ispotály, az akkori Felhévizen. A hőforrások mellé

telepített kórházakban gyógy módokat alkalmaztak. A gyógyvizeket annyira kedvelték az emberek, hogy — mint egy későbbi utószó írja — a nyakig vízbe merült, s abból kikecmergő régi budaiak azokra a képekre emlékeztetnek, amelyek az utolsó ítélet jelenetét, a holtak feltámadását ábrázolták. Betegeket ápoltak a középkori budai Szt. Lázár kolostorban, s Pestváros XV. századi ispotályában, az ismeretlen helyű Szt. Miklós kórházban is.

A középkor kórházai egyházi gondozásból a XV. században rendre városi kezelésbe kerültek,

az 1410 körül írásba foglalt Budai Jogkönyv a magisztrátus tisztévé teszi a kórházak dolgával hetenkénti foglalkozást. A város tanácsurakat jelölt ki a kórházak gondnokaiul.

Sokféle beteget gyógyítottak ezekben a régi kórházakban. Am azok falai közé nem fogadták be a — bélpoklosnak mondott — leprásokat, később a vérbajosokat. Utóbbiak például 1500. november 23-án — tehát már tél idején — a budai városfalakon kívül „a mezőkön feküdtek, s könyörgésükkel fordultak” az arrajárókhoz.